

Atletiekgeschiedenis kort door de bocht: de 800 meter voor vrouwen als struikelblok

J. Steendijk-Kuypers

In 1886 werd het terrein achter het Rijksmuseum, waar de Internationale Koloniale Tentoonstelling was gehouden, door de gemeente Amsterdam beschikbaar gesteld voor sportbeoefening. Twee tenniscourts, een cricketveld, een kaatsterrein en een veld voor gymnastiek en atletiek werden er aangelegd. Nog in hetzelfde jaar hield men er officiële atletiekwedstrijden, waarbij Pim Mulier tot de kansrijke deelnemers behoorde. De mededingers kwamen uit Amsterdamse en Rotterdamse atletenverenigingen en uit de voetbalvereniging *Sparta*. Hun atletiek betrof gewichtheffen en worstelen. De nieuwe beweging van lichte atletiek met lopen, springen en werpen vond in 1889 onderdak bij de voetballers: de *Nederlandsche Voetbal en Athletiek Bond*. Het was volgens J. Feith in zijn *Boek der Sporten* (1900) een tak met bloedarmoede, die snel op straat zou staan als de *Volksweerbaarheid* zich er niet mee zou bemoeien. Beide voorspellingen kwamen uit. In 1901 werd de Nederlandsche Athletiek Unie (NAU) een feit

en zij kreeg een krachtige impuls toen in 1914 de Eerste Wereldoorlog dreigde. De artikelen in *Revue der Sporten* uit 1914 en 1915 spreken voor zich: 'Sport in het leger', 'Athletiektrainingen van Engelse soldaten', 'Reorganisatie van de lichamelijke opvoeding ten behoeve van het leger en in het belang van het volk', en 'Meer atletiek in het Nederlandsche leger'. Na het uitbreken van de oorlog volgde een zestal afleveringen over atletiektraining, met name voor de militairen die in de *Stelling van Amsterdam* waren gelegerd.

Initiator van deze trainingen was de militair W.P. Scharroo. In 1915 nam Scharroo het voorzitterschap van de NAU op zich met een vast voornemen ook burgers voor de atletieksport te winnen. Marsvaardigheid was voor hem een belangrijk aspect en tevens propagandamiddel. In 1916 werd het uitschrijven van wandelmarsen door atletiek- en ook gymnastiekverenigingen een rage. De *Haagsche Athletiekvereniging* (HAV) schreef eind 1915 een snel-

wandeltocht over 10 km uit waar tussen de meer dan honderd deelnemers enkele dames werden gesignaleerd. Ook bij haar afstandswandeltocht liep tussen de zeshonderd wandelaars een aantal in witte sportkledij (lange rok en hoofddekse)l) getooide vrouwen mee. Maar de NAU deed meer; ze propageerde bij voetbal-, korfbal- gymnastiek- en ook bij kaatsverenigingen atletische oefeningen, als vermaak en tot verbetering van de conditie van de leden. Vervolgens nam ze de atletische vaardigheidsproeven bij de betreffende verenigingen af en gaf ze jaarlijks leiding aan de Nederlandse atletische kampioenschappen van de genoemde sportdisciplines. Zo kwamen vrouwen via hun gymnastiekvereniging of korfbalclub in aanraking met atletiek. Het feit dat de korfbalbond een winterstop overwoog, gaf de NAU hoop op nieuwe leden en ook de nieuwe arbeidswet (1917) met de vrije zaterdagmiddag bood perspectieven.

Binnen de Unie was echter geen enkel positief beleid ten aanzien van de vrouwelijke leden. Hun activiteiten stonden niet op de evenementenkalender en aanvankelijk werden hun resultaten niet in de jaarverslagen vermeld; het *Handboek voor het beoefenen van atletiek* van de militair/gymnastiekdocent C.J.J. Könings (1916) was voor mannen geschreven. Het waren vermoedelijk de 'alarmerende' geluiden uit het buitenland die omstreeks 1920 het NAU-bestuur wakker schudden. Zowel Duitsland als Frankrijk kenden toen al geruime tijd nationale kampioenschappen damesatletiek. In Duitsland hadden de eerste vrouwelijke artsen Alice Profé (jeugd- en sportarts), H.B. Adams-Lehmann (vrouwenarts) en Hede Bergmann (begeleidster van de olympische damesploeg, 1928) én met wetenschappelijk onderzoek én in de praktijk ontegenzeggelijk aangetoond dat de term *zwakke geslacht* een mythe was die door sociale omstandigheden was ontstaan en werd gevoed. Zij propageerden voor vrouwen de wedstrijd sport en in het bijzonder de atletiekbeoefening.

Als gevolg van de Eerste Wereldoorlog was het Duitsland tot 1928 niet toegestaan internationaal op wedstrijden uit te komen. Mede hierdoor maakten Franse vrouwen onder de fanatieke atlete Alice Milliat naam toen in 1921 de burgemeester van Monte Carlo internationale vrouwensportwedstrijden organiseerde. Het succes leidde tot de oprichting van de Fédération

Sportive Féminine International (FSFI), met Milliat als voorzitter. Datzelfde jaar stelde de NAU een *Commissie ter bevordering van de Damesatletiek* in. De NAU koos niet voor een wedstrijdverbod, zoals dit in de jaren negentig indirect bij het schaatsen en wielrijden (ANWB) en in 1936 bij voetbal (KNVB) gebeurde, maar zette in op de *deskundige* medische inzichten en adviezen van artsen. Aan de leden van de Medische Commissie van de NAU, prof. I. Snapper, Dr R.J.T. Meurer en Dr J.H.O. Reys legde men de vragen voor of de 80 meter wedloop voor vrouwen geschikt was, wat voor hen de maximale duurloop kon zijn en wat de gevaren waren van de diverse sprongen en het werpen van gewichten. Het advies was: ontwerp een reglement voor vrouwenatletiek, aangepast aan de zwakkere gesteldheid van de vrouw en haar toekomstige functie als moeder.

In 1921 werd voor het eerst het nationale kampioenschap 80 meter gelopen en werden kort nadien 80 meter estafette en hoogspringen toegevoegd. Inmiddels had de FSFI in 1922 in Parijs haar eerste Wereldvrouwenspelen gehouden. De Coubertin, die deelname van vrouwen aan de Olympische Spelen hevig bestreed, had hen verboden de term *olympisch* daaraan te verbinden. Hij kon niet voorkomen dat deze spelen voortaan ook elke vier jaar zouden plaatsvinden: in Göteborg (1926), in Praag (1930) en in Londen (1934), waar elf atletiekonderdelen werden afgewerkt. Het was in feite dus niet zo vreemd dat de vooruitstrevende Haagsche Atletiekvereniging voor 21 mei 1922 de eerste Nederlandse damesveldwedstrijd over 1500 meter aankondigde, waarvoor 31 dames inschreven. De veertien prijzen -luxe gebruiksartikelen- waren beschikbaar gesteld door het NOC, de NAU en HAV. Vermeldenswaard is dat het corps van officials uit zeventien heren bestond met assistentie van drie dames voor de kleedgelegenheid, mogelijk om behulpzaam te zijn bij het verwijderen en weer aanrijgen van corsetten.

De FSFI vond in de internationale federatie voor atletiekamateurs (IAAF) een bondgenoot bij haar streven om, in weerwil van De Coubertin, vrouwenatletiek op de Olympische spelen te krijgen. Zijn reactie op dergelijk pogingen is bekend: *against the law of nature* (1924) en *against my will* (1928). Na zijn aftreden als voorzitter van het IOC (1924) werd op de Spelen van Amsterdam voor een vijftal onderdelen vrouwenatle-

tiek als een experiment toegelaten Dit gebeurde mede onder dreiging van de FSFI anders eventueel volwaardige spelen voor vrouwen te gaan organiseren. De Engelse dames, die niet vijf maar alle elf FSFI-onderdelen eisten, trokken zich na dit compromis terug. Algemeen werd verwoord dat het besluit van het IOC genomen was op medisch advies en ter bescherming van het zwakke geslacht. Men had zich ingedekt door beperkingen aan te brengen en limieten te stellen: 'zo waken medici over u en behoeden u voor gevaar'.

Lien Gisolf won met haar hoogtesprong voor Nederland de zilveren medaille en de 800 meter werd gewonnen door de Duitse Lina Radke (2.16.8). De Nederlandse loopsters W.M.C. Duchateau, A.J. Mallon en A.M. van Noort vielen na hun serie af. Maar met het uitvallen tijdens de race en het neervallen van loopsters aan de finish was het voor tegenstanders van vrouwenwedstrijden overduidelijk dat een dergelijke afstand voor vrouwen te belastend was. Bovendien waren er bij de 100 meter opmerkelijk veel valse starts, wat betekende dat ook hun nervositeit een contra-indicatie inhield voor het beoefenen van wedstrijd sport. Het IOC beschouwde de proef als mislukt, en daarmee haalde De Coubertin zijn vermeende gelijk. Op het IOC congres in Lausanne (1929) nam men een voorlopig besluit om vrouwenatletiek van het olympisch programma te schrappen. De reacties op dit *Amsterdammer Vorfall* waren uiteenlopend maar vrijwel alle gebaseerd op het vooringenomen gegeven dat wedstrijd sport voor vrouwen ongepast, onesthetisch én ongezond was. Een Duitse sportbestuurder reageerde *sympathiek* ten aanzien van Radke met de mededeling dat zij toch wel een vrouw was die haar huishouden zelf voortreffelijk beheerde. De NAU betuigde tevreden dank aan haar medische commissie: 'alle damesatleten zijn dankzij Dr Reys' goede zorgen, geregeld onder medisch toezicht geweest, wat voor de leiders een bijzondere geruststelling was'. De echo van de publieke opinie was er een van lange adem. In *Doel, Weg en Middelen* lezen we: 'De herinnering aan de 800 meter loop voor vrouwen is er een van walgelijke overdrijving.'¹¹ K.H. van Schagen en H. Th. Rooswinkel, *Doel, weg en middelen van de lichamelijke opvoeding* (Nijgh en van Ditmar; Rotterdam 1947) p. 273

Opinie

Dat de vrouw zwak was, wisten medici *wetenschappelijk* te bewijzen, het werd door Jan en Alleman verkondigd en helaas door veel vrouwen als hun natuurlijk lot geaccepteerd. Maar nu de opkomende sportbeweging haar grenzen steeds verder wist te verleggen, gingen enkelen – met name eerder genoemde vrouwelijke Duitse artsen – zich afvragen: is dit wel juist, hoe zwak is zij dan wel en hoe schadelijk is wedstrijd sport voor haar?

Tijdens de voorbereiding van de Amsterdamse Spelen werd door het NOC en IOC aan de fysioloog-arts Prof. F.J.J. Buytendijk -auteur van het bekende boek *De vrouw* (!)- toestemming gegeven om tijdens de Spelen onder de atleten een medisch onderzoek in te stellen naar hun trainingsconditie en naar eventuele schadelijke effecten van wedstrijd sport. Hij kreeg een laboratoriumruimte tot zijn beschikking waar ook buitenlandse artsen werden toegelaten. Er vond onderzoek plaats op het gebied van anthropometrie, krachtmeting, conditie van gewrichten, en algemeen klinisch onderzoek naar hart- en bloedcirculatie en de stofwisselingsfunctie; de opzet was modern te noemen met Rö- en ECG-apparatuur, gesubsidieerd door Agfa en Siemens. De resultaten werden op het olympisch-medisch congres na afloop van de Spelen gepresenteerd en besproken. Daar werd ten aanzien van vrouwelijke atleten geen enkel onderzoek gememoreerd. Het primaire experiment, de deelname, was immers als mislukt beschouwd?

Uiteraard protesteerden de IAAF en de FSFI hevig tegen de uitsluiting van vrouwen bij de toekomstige Spelen in Los Angeles. Gesteund door de *American Athletic Union* die een boycot van haar (manlijke) leden aankondigde, kwamen vrouwen in 1932 weer aan de start, zonder de 800 meter en met toevoeging van speerwerpen.

Binnen de NAU deed het NOC-besluit weinig stof opwaaien; met 80 tegen 37 stemmen was voor vrouwen de olympische 800 meter van de baan. Niettemin bleven vrouwen binnen hun vereniging wel op de 800 meter trainen. In Nederland werden van 1929 tot 1936 nationale kampioenschappen op deze afstand gelopen. Onder de foto van de 800-finale, afgebeeld in het jaarverslag van 1933 lezen we als commentaar: 'De atleetjes zien er gelukkig nog frisch uit na deze 800

meter'. Ook in algemene teksten sprak men graag op een dergelijke denigrerende toon: onze meisjes, de vlechtdraagstertjes, het zwakke kunnen. Dit verbaast niet als men de commentaren leest van medici, sportbestuurders en (ex-) atleten in een enquête die deelname van vrouwen aan (atletiek)wedstrijden ter discussie stelde. De enquête werd amper een maand voor het begin van de Spelen gehouden en door *Revue der Sporten* in afleveringen gepubliceerd (p. 1205 e.v.). In de uitgebreide voorbeschouwing die *Revue der Sporten* kort voor de Spelen over de kansen van de mannen gaf, werd men voor informatie over vrouwen naar de enquête verwezen. Vrijwel unaniem was men van mening dat als wedstrijd sport voor vrouwen al gewenst was, dan alleen onder beperkende voorwaarden en onder medische begeleiding van een sportarts. We vermelden enkele veelzeggende commentaren.

- Jan Blankers, atleet: zolang vrouwen nog niet het peil der prestaties van de mannen hebben bereikt, moeten ze buiten de wedstrijd atletiek blijven (Bij de N.K. van 1935 won zijn pupil – latere echtgenote – Fanny Koen de 800 meter in een tijd van 2.29,).
- M. van de Berge, atlete: een vrouw behoort in de keuken, maar heeft ze tijd over, dan gun ik haar atletiektraining; koket gedrag tijdens training in aanwezigheid van mannen, geeft geen pas.
- Kea Bouman, tenniskampioene: daar waar esthetica door kracht en inspanning verloren gaat, is wedstrijd sport verwerpelijk.
- Lien Gisolf, toekomstig winnares van zilver bij het hoogspringen: atletiekbeoefening voor werkende meisjes is een aangename ontspanning.
- H.A. Broos, oud-atleet: geen vrouwenatletiek. Het is haar taak goede atleten voort te brengen.
- NRC-journalist H.A. Meerum Terwogt: De vrouw en atletiek? Ik moet er niet aan denken. De schoonheid van de vrouw is haar kostbaarst bezit; die heeft ze nodig om het leven van ons mannen op te fleuren.
- D.J. de Vries, voorzitter KNAU: zei onlangs bekeerd te zijn als gevolg van het nieuwe kostuum van de dames; nu is er niets meer wat aanstoot geeft; verder vertrouwt hij op de medische begeleiding.
- W.P. Scharroo, ex-voorzitter: atletische oefeningen voor meisjes onder deskundige begeleiding zijn nuttig, mits ze maar niet aan wedstrijd sport deelnemen.
- E.H. Huizinga, KNAU-bestuurder: ik juich het uitkomen van vrouwen bij wedstrijden van harte toe. (Hij was het die de IAAF positief adviseerde bij haar missie om vrouwenatletiek op de Amsterdamse spelen te krijgen).
- C.A.W. Hardeman, eveneens KNAU-bestuurder: wedstrijd sport is van het grootste belang voor vrouwen (later werd de nationale ploeg *Hardeman's Harem* genoemd).
- W.A. Deenen, bestuurslid: de vrouw heeft er recht op, recht op een gezond lichaam, dat haar in staat stelt hare plichten te vervullen.
- W.J. Meyer, lid van de Technische Commissie: hun lichaamsbouw en constitutie is ongeschikt; damesatletiek zal nooit een serieus onderdeel van de organisatie worden.
- G.A. Burger: atletiek(wedstrijden) toestaan mits er een nauwlettende controle is van een sportarts en niet op grond van een briefje van de huisarts. Deze gespecialiseerde artsen hadden in Duitsland de 800 meter voor vrouwen afgewezen.
- Ben Verwaal had de zware taak binnen de KNAU vanaf september 1927 de meisjes-atleten te selecteren en te trainen. Daarbij kreeg hij van de totaal 30.000 gulden die voor trainingen van Olympische atleten beschikbaar werden gesteld slechts 1000 gulden toebedeeld. Zijn reactie op de enquête was: voor mij telt het resultaat.
- C.A.W. Hirsch, secretaris van het NOC: men mag vrouwen niet de gelegenheid ontnemen om aan atletiek de doen, als lichamelijke opvoeding kan het van nut zijn, maar wedstrijd sport is onesthetisch en of het gezond is, moet zich nog bewijzen.

De diverse bestuurders, o.a. van de KNAU waren in hun opstelling verre van eensluidend.

De aardigste foto, die onze V.F.B.-fotograaf van de Athletiek-kampioenschappen meebracht, was de finish van de 800 Meter dames, gewonnen door mevr. Muller, gevolgd door de dames Vet (153) en Andersen (152.) De Athletetjes zien er gelukkig nog frisch uit na deze 800 Meter.

(Foto V.F.B.)

(Cliché Resus der Sporten)

Het vermelden van deze standpunten is van belang om begrip te hebben voor de opinie die nog heerste toen de 800 meter in de jaren vijftig weer op de agenda kwam. Hoe na de Spelen van Amsterdam de kaarten bij de KNAU er precies bijlagen, is moeilijk na te gaan. Men had voor kennis aangenomen dat de 800 meter van de Olympische agenda was geschrapt en dat de IAAF daarmee akkoord ging. De FSFI handhaafde daarentegen haar volledige atletiekprogramma voor vrouwen op haar Wereldvrouwenspelen.

Hoe verging het de 800 meter na 1928?

Het eerste Nederlandse record op de 800 meter werd in 1927 gelopen en stond op naam van A. van Noort. Ondanks de uitsluiting door het IOC werd na 1928 bij diverse damesafdelingen binnen de KNAU op deze afstand getraind en registreerde de Unie op deze afstand nationale kampioenschappen. Maar toch vertaalde het Olympisch zilver van Gisolf zich niet in meer aandacht van de KNAU voor haar damesatleten. Na de Spelen raakte de Unie in een diep dal en door geldgebrek werden internationale contacten afgehouden. Oud-atleten en andere begunstigers verenigden zich in *De Snelvoeters*, een organisatie die uitzending van atleten financieel mogelijk maakte. In navolging van deze sponsortactiek werd door de dames de *Eerste Nederlandsche Damestourclub* (ENDAT) opgericht, met eenzelfde doel. In 1932 oefende deze organisatie druk

uit om twee afzonderlijke afdelingen voor mannen en vrouwen op te richten met een eigen bestuursverantwoordelijkheid, ressorterend onder het hoofdbestuur; dit voorstel werd afgewezen. Wel beijverde de ENDAT zich met succes voor uitzending naar de Spelen van Los Angeles; zowel Gisolf als de estafetteploeg werden vierde. Thuis behaalde Koeman het Nederlands kampioenschap (2.33,8). De tijd van Muller, die in 1933 de titel won, gaf aan dat er geen progressie bij de dames aanwezig was (2.46).

In 1934 werd de Commissie voor de Damesathletiek (CDA) geheel vernieuwd met als taak zelfstandig de technische zaken voor de vrouwenatletiek te behartigen. Een van haar maatregelen was een aparte organisatie van de nationale vrouwenkampioenschappen. Voorheen werden deze nummers ongecoördineerd in de pauzes van de heren als bijzaak afgevoerd. Nu hielden de vrouwen in Hilversum voor het eerst hun eigen kampioenschappen, inclusief de 800 meter. Het verslag hiervan in *De Athletiekwereld* was funest. De dames konden het weinige publiek met lief en aardig lopen niet boeien; het zou verstandig zijn hen maar weer tussen de heren in te schuiven. Wel werd respect geuit voor de kleine Brinksma, die op taai wijze de 800 meter volbracht achter de kampioene Koeman (2.40). Meer succes en een primeur beleefde de CDA met het organiseren van de eerste bekerwedstrijd binnen de vrouwenatletiek. Het ging in Leiden om de

prinses Juliana-beker, te vergelijken met de prins Hendrik-beker die al sinds 1917 voor de heren beschikbaar was. Tot slot noemen we de campagne van de CDA om de financiën rond te krijgen voor uitzending naar de *Women World Games* in Londen.

De KNAU telde in januari 1935 wel zeshonderd vrouwelijke leden. Maar geheel onverwachts nam de Unie - naar men zei in verband met de Spelen in Berlijn (1936) - het mandaat terug, zodat er voor de CDA slechts propaganda-activiteit overbleef. Het aantal leden liep terug naar vierhonderdveertig. Fanny Koen liep in 1935 nog haar kampioenschap op de 800 meter. Na 1936 werden door de KNAU geen NK op deze afstand meer georganiseerd. De 800 meter kreeg ook internationaal een negatieve lading toen naderhand bleek dat de nieuwe recordhoudster uit Praag, Koubkova (2.12,4), een hermafrodit was, die zich tot man liet verklaren. Radke kreeg het record weer op haar naam. Ook meldde het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde* (1936) dat bij de wedstrijden in Londen drie deelnemers na gynaecologisch onderzoek waren geweigerd.

Daags na de Vrouwenwereldspelen van 1934 hield de FSFI in Londen een conferentie. De KNAU vond het niet nodig een afgevaardigde te sturen en de begeleiders van de Nederlandse dames waren evenmin in de gelegenheid die dag daar te blijven. De resultaten van de conferentie waren verrassend. De FSFI was bereid om haar Spelen te laten vervallen, wanneer het IOC haar volwaardige vrouwenathletiekprogramma in Berlijn zou overnemen. Afgezien van de 800 meter werd dit akkoord aangenomen met tien tegen negen stemmen. Vanaf 1936 zou de IAAF de belangen van de vrouwen internationaal behartigen en daarmee werd de ISFI als overbodig opgeheven.

De 800 meter weer op de agenda

De KNAU meldde voor de 800 meter geen kampioenschappen meer over de periode 1936 tot 1940; van de oorlogsjaren zijn evenmin gegevens bekend, en in het nieuwe wedstrijdreglement van 1946 was deze afstand voor vrouwen niet opgenomen. In 1953 besloot de KNAU dit onderdeel weer op de agenda te plaatsen. De kampioene uit 1935 prolongeerde haar titel: Fanny Blankers-Koen liep de race in 2.20.9. Het jaar daarop verbeterde Gré de Jongh deze tijd (2.17.3) en ze zou dit

record vijf jaar lang behouden. Ook internationaal was men concurrerend bezig; bij de ontmoeting Nederland-België (1954) won de Jongh en tegen Frankrijk (1956) waren de plaatsen 2 en 3 voor Nederland.

In 1958 werd Blankers-Koen voorzitter van de *Adviescommissie voor de Damesathletiek*; voordien was de hamer in handen van een manlijke voorzitter. In dat jaar vond in Karlsruhe het congres voor trainers en (sport)medici plaats (zonder Nederlandse vertegenwoordiging), waar medisch een fiat werd gegeven ten aanzien van middenafstandslopen voor vrouwen. Internationaal nam de belangstelling toe, met name in (Oost)Duitsland. Ook in Nederland werd de afstand weer actueel, maar er waren nog weinig verenigingen die 800 meter loopsters konden leveren. *De Athletiekwereld* behandelde uitgebreid de training van de vrouw voor de 800 meter, met als dilemma of de nadruk op de tijd dan wel op het uithoudingsvermogen moest liggen. Hoewel medici er voor uitkwamen dat de afstand geen schade aanrichtte en door enkele artsen zelfs gezond werd genoemd, bleven in de publieke opinie hardnekkige twijfels bestaan. En wat te denken van IOC-voorzitter Avery Brundage (1952-1972), die in de lijn van De Coubertin verklaarde: 'her charmes sink to a level somewhere below zero'?

PRIJZEN

1e	De Prins Zita-orden Naagarmineer. (geschenk v. Baron v. Tijnl v. Somsaleeken. Voorzitter N.O.C.)
2e	" Z Zilveren Vasjes (geschenk van de N.A.U.)
3e	" Bronzenklekje (geschenk van de H.A.V.)
4e	" Kunstvormwerk (gesch. v. den Heer Thammisen)
5e	" Collier (geschenk van den Voorzitter I.A.N.)
6e	" Veng. zilv. Boeckje (gesch. v. d. Heer v. Ossen)
7e	" " " " (geschenk van de H.A.V.)
8e	" " " " " " " " " " " " " " "
9e	" " " " " " " " " " " " " " "
10e	" " " " " " " " " " " " " " "
11e	" " " " " " " " " " " " " " "

Verder 3 speciale prijzen geschonken door den Heer J. W. van Tielink. Sportbankier. Den Haag.

N.A.U.-DIPLOMA

te behouden door elke deelnemer welke binnen 12 maanden het parcours volbrengt.

N.B. Kapitein P.W. Scherren, Voorzitter der Nederlandse Athletiek Unie, heeft nu h. bereid verklaard de prijzen en diploma's en sloop der wedstrijd uit te reiken.

DAMES en HEEREN!

Wordt **LID, DONATEUR of DONATRICE**

van de

H. A. V.

Zij beoefent de lichte atletiek op haar eigen terrein!

Zij propageert de wandelpaer door hare wandelingen in binnen- en buitenland!

Het Secretariaat is Noordpluiderkade 50, den Haag.

HAAGSCHE ATHLETIEK VERENIGING
H.A.V.

Deenst 2 Divisie. 800 - 1000 meter 21 en 22 maart 1922 in de Boschjes van Poot. Start bij Hotel Group.

PROGRAMMA

VAN DEN

EERSTEN DAMESVELDLOOP

in NEDERLAND

OVER 1000 METER

OP ZONDAG 21 MARI 1922

* NATIONAALS 7 LIDJES

IN DE BOSCHJES VAN POOT.

Start bij Hotel Group

(Per trein te bereiken met lijn 3 halter Prinsengraafweg)

Om niet gelijk alle trossen los te gooien, stelde de KNAU in 1953 proeflopen in. De damescommissie regelde op 4 plaatsen in het land jaarlijks wedstrijden waar loopsters aan een limiet moesten voldoen (2.40) om op nationale kampioenschappen en internationale wedstrijden te mogen uitkomen; van de vele gegadigden liep een klein percentage onder de limiet. De maatregel diende er ook voor om te voorkomen dat onesthetisch loopgedrag of eventuele ongelukken van ongeïnde loopsters de tegenstanders van vrouwensport in de kaart zou spelen. In een redactioneel artikel van *De Athletiekwereld* (1957) sprak men verbazing uit over de houding van veel officials die zich nog spiegelden aan de visie van 1928, maar ook was er verbazing over de damesatleten die dit alles stilzwijgend en als vanzelfsprekend accepteerden.²² Zie over 'betutteling' het interview met Mieke Sterk in *Trouw* van 17 december 1970.

Met de krachtige training van zwemsters tot voorbeeld werd de atletes een slappe instelling ten opzichte van hun sportbeoefening verweten. Om de Europese klasse (2.12) te benaderen werden in 1959 de trainingen professioneler aangepakt. Ten behoeve van trainers die nog weinig ervaring hadden met vrouwenatletiek publiceerde *De Athletiekwereld* trainingsschema's, evenwel met de waarschuwing om niet zelf zonder begeleiding aan de slag te gaan. Belangrijk was een bewust streven naar prestatieverbetering, want de top komt niet vanzelf omhoog. Dit advies kwam over bij Gerda Kraan, die het NK in 2.15.0 won. Internationale ontmoetingen met Duitsland, België en Zweden zorgden voor wedstrijdervaring.

Het medische addertje bleef echter hardnekkig de kop boven het gras steken. In 1960, in het jaar dat de 800 meter in Rome weer olympisch zou worden met als winnares de Russische Ludmila Shevtsova (2.04.3), verschenen in *De Athletiekwereld* onder de titel 'Hoe het beste te trainen' verontrustende meningen, afkomstig uit medische kringen. Volgens deze was bij vrouwen de ratio hartgewicht/lichaamsgewicht ongunstig, hadden fysiologische processen als bloedsomloop, ademhaling, stofwisseling, herstellend vermogen en trainbaarheid bij vrouwen lagere functionele waarden, en was bij hen de maximale zuurstofopname geringer. De trainer van vrouwelijke atleten was gewaarschuwd! Zijn beroepsvereniging vergaderde dat jaar onder het gehoor van

de gynaecoloog Rottinghuis die sprak over de verschillen in prestatie voor, tijdens en na de menstruatie en naar mevr. Dr Wegener die masculine trekken bij (Oost-Europese) sportvrouwen aan de orde stelde. Legde in 1928 de enquête een mijneveld aan twijfels op de baan, met de rentree van de 800 meter, was er nog weinig veranderd. Maar de vrouwen zelf.....? Zij liepen voort: van de olympische 800 meter in 1960 naar de olympische marathon in 1984!

1 K.H. van Schagen en H. Th. Rooswinkel, *Doel, weg en middelen van de lichamelijke opvoeding* (Nijgh en van Ditmar; Rotterdam 1947) p. 273

2 Zie over 'betutteling' het interview met Mieke Sterk in *Trouw* van 17 december 1970.

3 De eerste Nederlandse olympische medaille op de 800 meter behaalde Maria Gommers in 1968 (brons in 2.02.6) en in 1992 liep Ellen van Langen naar het goud (1.55.54).